

ORIENTALIUM DIGNITAS

Dr. Hollós János pápai prelátus fordítása

XIII. Leó pápa apostoli levele a keletiek fegyelmének megtartásáról és védelméről

A keleti egyházak méltósága, amelyet az ősrégi és kiváló dolgok emlékei megerősítenek, az egész keresztény világon nagy tiszteletnek és dicsőségnek örvend, Isten jóságos terve szerint ugyanis náluk kezdett először kisarjadni az emberiség megváltása, s gyorsan megindult náluk növekedése. Így az apostolkodásnak és a vértanúságnak, a tanításnak és szentségnek dicsősége ott virágzott fel először, ők termettek meg először nagyon üdvös gyümölcseik örömét.

Ebből áradt szét csodálatosan a többi népre a jótétemények bőséges ereje, amikor Szent Péter, az apostolok rendjének fejedelme a tévedésnek és bűnnek sokféle romlottságát szétszórva, az igazág világosságát, a béke evangéliumát, Krisztus szabadságát hozta el mennyei erővel a nemzetek Úrnőjének városába,

A Római Egyház azonban, az összes egyházak feje, a keleti egyházak iránt az apostoli emlékezet óta valóban különösen nagy tisztelettel és szeretettel viseltetett és viszont örvendhetett hűséges ragaszkodásuknak, Ezeket pedig a különféle és gyötrelmes időkben sem szűnt meg gondoskodásával és jótéteményeivel felemelni hányatottságukból, megtartotta a lesújtottakat, visszahívta az elszakítottakat. Felügyeletének nem utolsó feladata volt az, hogy minden egyes keleti népnek szokásait és hatalmával és bölcsességével törvényesnek nyilvánított szent rendjét sértetlenül megőrizze és védelmezze náluk. Számos igazolása van ennek abban, amit az előző pápák, így elsőik közt a boldog emlékű IX. Pius, akár a saját maga irataiban, akár a (Keresztény Név terjesztésére hivatott) Hitterjesztés Tanácsa által bölcsen intézett.

Mi nem kisebb igyekezettől indítva és vezérelve, pápaságunk kezdetétől fogva nagy szeretettel fordítjuk szemünket a keresztény Kelet népet felé. Elhatároztuk ugyanis, hogy szükségleteik enyhítéséről gondoskodunk, és emellett egyéb alkalmakat is megragadunk tevékeny jóindulatunk bizonyítására. Valójában azonban nem volt és nincs is sem ősbibb, sem szentebb feladat, mint az Apostoli Székhez kapcsolódó lelkekben oly mértékben felébreszteni a buzgóságot és a hit termékenységet, hogy példás megújulással az ősök kiválóságára és dicsőségére törekedjenek.

Más módunkban volt bizonyos segítséget nyújtani ezeknek az egyházaknak. Az örök városban az örmény és maronita papok képzésére kollégiumot létesítettünk, úgyszintén Philippopoliszban (Plovdiv) és Hadrianopoliszban a bolgárok számára, Elhatároztuk Athénban a Leonianum megalapítását. A Szent Anna Szemináriumnak is, amit Jeruzsálemben a görög melkita papság nevelésére alapítottunk, nagyobb mértékű támogatást adunk. Azon leszünk ezenkívül, hogy a szírek számát az Urbanianum Kollégiumban növeljük, hogy a görögök Athanasianumát, amelyet XIII. Gergely bőkezű alapítóként bölcsen létrehozott, olyan ősi intézményként állítsuk helyre, ahol híres férfiak működhetnek. Ezen a téren és hasonló vonatkozásban még többet kívánunk annál forróbb elhatározással elindítani és megvalósítani, miután Isten sugallatára végbevittük a régóta fontolgatott tervünket: különleges levélben felhívtuk az összes fejedelmeket és népeket az isteni hit boldogító egységére.

Ugyanis a fájdalmasan szétszakadt keresztény nemzetek közül első helyen a keletieket igyekszünk hívni, buzdítani és kérni a tőlünk telhető lehető legnagyobb apostoli és atyai szeretettel.

ORIENTALIUM DIGNITAS

Dr. Hollós János pápai prelátus fordítása

Fölöttébb kedves számunkra a felcsillant reménység naponként hatékonyabb ápolása, és bizonyosság számunkra, hogy ilyen üdvös munkát hatékonyan kell támogatnunk, hogy ami az Apostolt Szék gondoskodásától várható, mindenképpen teljesítsük, mind a versengés és gyanakvás okainak kiküszöbölésével, mind a kiengesztelődés mindennemű legjobb eszközének alkalmazásával.

Legfontosabbnak tartjuk ezt a keletiek saját fegyelmének sértetlensége végett amelyre midig nagy figyelmet és gondot fordítottunk, ezért mi az említett nemzetek papjainak nevelésére legutóbb alapított intézményeknek és ezután létesítendőknak azt az előírást adtuk és fogjuk adni, hogy a legteljesebb tisztelettel ápolják és tartásuk meg saját rítusukat és ezek ismeretét és gyakorlatát sajátítsák el azokban. Ugyanis a keletiek rítusa megőrzésének nagyobb a jelentősége, mint hinnénk. Az a felséges ősiség, amely megnemesíti ezeknek a rítusoknak különböző fajtáit, az egész Egyház tündöklő ékességére válik és a katolikus hit isteni egységét erősíti. Ugyanis azáltal, hogy Kelet főbb egyházainak apostoli eredetét bizonyítja, egyúttal nyilvánvaló és szembeötlő ezeknek a Római Egyházzal való, kezdetől fennálló teljes kapcsolata. De talárt nem kevésbé csodálatos Isten Egyháza katolicitása jegyének bemutatására az a másik dolog sem, amit egyedülálló bizonyosággal nyújtanak számára a szertartások különböző formái és a nemes régiségű nyelvek, amelyek még értékesebbek az apostolok és atyák szokásai alapján. Szinte utánozzák ezzel azt a választott szolgálatot, amelyet az Egyház isteni szerzőjének. Krisztusnak nyújtottak születésekor, amikor a bölcsek Kelet különböző tájairól érkezve jöttek imádni őt.¹

Ezen a helyen alkalmas megjegyzésnek tűnik az, hogy a szent rítusok, bár önmaguknál fogva nem a katolikus dogmák igazságának bizonyítására lettek létrehozva, mégis ezeket szinte élő módon fejezik ki és ragyogóan megvilágítják.

Ezért Krisztus igaz Egyháza, miként nagy erőfeszítést tesz mindannak sértetlen megőrzésére, amit mint istenit változhatatlanként vett át, úgy ezek formáinak használatában olykor valami újat is megenged, vagy elfogad, főként abban, ami a tiszteletreméltó ősiséggel megegyezik. Ilyen módon is feltárul sohasem előregedő életereje, ő maga pedig Krisztus jegyeseként nagyszerűbben is tündökölt Ezt a szent atyák bölcsessége mintegy felderengeni látta Dávid mondásában: „A királynő jobbodon áll arannyal átszőtt sokszínű ruhában, aranyszegélyben, sokszínűen öltözve”².

Mivel tehát a keleti liturgiának és fegyelemnek ez a jogos sokfélesége a többi dicséretességén kívül olyannyira az Egyház ékességére és hasznára válik, nem kevésbé tisztünk részéhez kell tartoznia annak, hogy helyesen gondoskodjunk arról, nehogy valami nemkívánatos dolog belopózzék az evangélium nyugati szolgáitól akikkel Krisztus szeretete hajt ezekhez a népekhez.

Érvényben marad ugyan, amit kiváló elődünk, XIV. Benedek bölcsen gondoskodva erről elrendelt 1743. december 24-én a görög melkiták antiochiai pátriárkája és ugyanezen pátriárka alá rendelt azonos rítusú minden püspök számára.³ Azonban hosszabb idő eltelte után. Az azokon a helyeken megváltozott körülmények folytán és a latin misszionáriusok és intézmények ottani sokasodása miatt sor került arra, hogy az Apostoli Szék különleges gondoskodását kérjék ebben az ügyben. Ez bizonyosan nagyon kívánatos lesz: gyakorta volt alkalmunk ezekben az években

¹ Mt 2,2

² Zsolt 44, ???

³ Demandatam Const. 15.

ORIENTALIUM DIGNITAS

Dr. Hollós János pápai prelátus fordítása

Magunknak is megismerni ezt és tiszteletreméltó testvéreinknek, Kelet pátriárkáinak nagyon méltányos óhajai, amelyek nemegyszer eljutottak hozzánk, megerősítették ezt. Az egész ügy nyíltabb összefoglalása és gondoskodásunk indokainak alkalmasabb meghatározása végett jónak láttuk, hogy az említeti pátriárkákat az örök városba hívjuk, hogy közöljük velük terveinket. Őket jó néhány szeretett fiunkkal, a Szent Római Egyház bíborosaival együtt gyakori tanácskozásra magunkhoz fogadtuk. Mindazokban az ügyekben, amelyeket közösen előterjesztettünk és megvitattunk, elmélyült mérlegeléssel fordítottuk figyelmünket ugyanazon Benedek pápa némely előírására, hogy azokat a népek új korszakának megfelelően kifejezőbbé és részletesebbé tegyük. Ennek megvalósításában azt tartjuk önmagától adódó alapelvnek, hogy a latin áldozópapokat csak azzal a szándékkal küldi arra a vidékre az Apostolt Szék, hogy a pátriárkák és püspökök segítségére és könnyebbségére legyenek. Óvakodjanak ezért attól, hogy a nekik adott felhatalmazásokkal azok joghatóságának hátrányára legyenek és alattvalóik számát csökkentsék³. Ebből világossá válik, milyen törvényekkel kell szabályozni ezeknek a latinoknak a keleti hierarchia iránti kötelességeit.

Jónak láttuk tehát a következő **fejeiteket** az Úrban előírni és szentesíteni, amint ezt apostoli tekintéllyel felruházva megtesszük. Mármost kinyilvánítjuk: Mi azt akarjuk és kijelentjük, hogy ugyanazok a Benedek pápa által hozott határozatok, amelyeket először a görög melkitáknak adtak, Keleten bármely rítusú, minden hívőt egyetemlegesen érintsenek.

I. Bármely, a világi vagy szerzetes papságból való latin misszionárius, aki bárki keletit szándékosan vagy segítséggel átvisz a latin rítusra, az isteni cselekményektől önmagától beálló felfüggesztésbe esik és az említett Demandatum Constitutióban kiszabott egyéb büntetéseken kívül meg kell fosztani hivatalától és abból ki kell zárni. Elrendeljük, hogy eme előírásnak másolatát a latinok templomainak ajtaján közzé kell tenni avégett, hogy biztosan és szilárdan érvényesüljön.

II. Ahol hiányzik a saját rítusú áldozópap, akire a keleti pátriárka övéi lelki ellátását rábízhatja, ott ezek ellátását más rítusú paróchus vegye át, aki a konszekrációhoz ugyanazokat a kovásztalan vagy kovászos színeket használja, mint ők. Előnyben legyen az, aki a keleti rítus szerint alkalmazza ezeket. A hívek pedig jogosultak bármely rítus szerint áldozni nemcsak azokon a helyeken, ahol sem saját rítusú templomuk, sem áldozópapjuk nincs, amint azt a (Keresztény Név terjesztésére hivatott) Hitterjesztés Szent Tanácsa 1893. augusztus 18-án elrendelte, hanem ott is. Ahol templomukat annak távolsága miatt súlyos nehézségekkel kereshetnék fel. Erről az Ordinárius hozzon döntést. De az változatlan marad, hogy aki más rítusban áldozott akár hosszabb idő óta, nem kell úgy tekinteni, mint aki rítust változtatott, hanem egyéb összes kötelezettségeiben megmarad paróchusához való tartozása.

III. Ha azoknak a latin szerzetes társaságoknak, amelyek Keleten az ifjúság képzésével foglalkoznak, valamely kollégiumukban nem kevés a keleti rítusú növendékek száma, legyen náluk a pátriárkával való tanácskozás után ugyanolyan rítusú áldozópap a növendékek szolgálatára, a mise-áldozat, a szentáldozás, a hazai nyelvű katekézis és a rítusok magyarázata végett, vagy legalább vasárnapon és a többi parancsolt ünnepeken keressenek fel ilyen áldozópapot, aki ezeket a szolgálatokat teljesítheti nekik. Emiatt ezen Társaságoktól egészében visszavontnak nyilvánítunk bármilyen, akár különlegesen említésre méltó, eddig élvezett kiváltságot, amely szerint a keleti rítusú növendékek követnék a latin rítust, amíg az ő kollégiumukban tartózkodnak. A szertartás szerinti böjtök megtartásáról viszont az

ORIENTALIUM DIGNITAS

Dr. Hollós János pápai prelátus fordítása

előjárók vallásos méltányossággal döntsenek. Hasonlóan gondoskodjanak a külső növendékekről: ezeket a saját maguk templomába vagy kúriáiba kell küldeni vagy elvezetni, kivéve, ha úgy ítélik, hogy a bentlakókkal együtt ugyanazon rítusi istentiszteletekre bocsáthatók.

IV. Ugyanezeket az előírásokat kell lehetőség szerint alkalmazni a szerzetesnők társaságaira, a lányok nevelésére szolgáló házaikban és iskoláikban. Ha az idők vagy a dolgok miatt valamilyen alkalmas változtatás történik, ezt ne hajtsák végre, amíg a pátriárka beleegyezését és az Apostoli Szék engedélyét meg nem kapták.

(A V. hiányzik! B. Zs.)

VI. Sem a latin, sem a keleti áldozópapoknak nem szabad bárkit feloldozniuk sem saját, sem más rítus templomában olyan esetek alól, amelyek a maguk saját ordináriusának vannak fenntartva, kivéve, ha tőlük meghatalmazást kaptak. Ebben az ügyben mindenféle, akár különlegesen említésre méltó kiváltságot is teljesen visszavonunk.

VII. Azoknak a keletieknek, akik a latin rítust akár pápai engedéllyel is felvették, m Apostoli Székhez benyújtott, kérelem alapján szabad ősi rítusokra visszatérniük.

VIII. Annak a latin rítusú asszonynak, aki keleti rítusú férfiúval hasonlóan a keleti rítusú asszonynak, aki latin férfival kötött házasságot jogában áll a házasságkötéskor vagy a házasság fennállása alatt a férje rítusára átlépnie, a házasság megszűnése után pedig jogosult szabadon visszavenni saját rítusát.

IX. Bármely keleti, aki a pátriárkái területén kívül tartózkodik, a latin papság ellátására van bízva, de megmarad saját rítusához tartozónak. Ezért sem hosszabb idő, sem egyéb ok nem menti fel attól hogy a patriarcha alá tartozzék, amikor annak területére tér vissza.

X. Semmilyen, mindkét nemű latin rítusú rendnek vagy szerzetes intézménynek sem szabad bármely keletit tagjai közé felvenni ha előzőleg saját ordináriusa igazoló levelét be nem mutatta.

XI. Ha a különváltkból valamely közösség vág család vagy személy a katolikus egységre lép, azzal a kikötésszerű feltétellel, hogy a latin rítust veszi fel, időlegesen ugyan ehhez a rítushoz tartozik, de jogában áll a későbbiekben a születése szerinti katolikus rítushoz visszatérni. Ha pedig ilyen feltétel nem fordul elő. De a közösséget, családot s személyt azért látják el a latin áldozópapok, mivel keletiek hiányoznak, mihelyt keleti rítusú áldozópapot kapnak, vissza kell térniük saját rítusukra.

XII. Bármely házassági és egyházi ügyben, amelyekben az Apostoli Székhez fellebbeznek, semmiképpen se hozzanak döntést az apostoli delegátusok, kivéve, ha ezt nyíltan rájuk bízta, hanem mindenképpen vigyék azt a Hitterjesztés Szent Tanács elé.

XIII. A görög melkita pátriárkának joghatóságot adunk azokra a vele azonos rítusú hívekre is, akik a Török Birodalom határain belül tartózkodnak,

Ezeken a különleges biztosítékokon és jogi előírásokon, kívül minket az a fentebb érintett gond foglalkoztat leginkább, hogy Keleten alkalmasabb helyeken létesítsenek szemináriumokat kollégiumokat, mindenfajta intézményeket éspedig egészen az ottani fiataloknak saját rítusukban való képzésére, azok segítségére. Megfontoltan alakítottuk ki én az elhatározásunkat. Hiszen alig lehet elmondani, mekkora reménye fűződik ehhez a vallásnak, ezért mi folyamatos segítséggel törekszünk azt

ORIENTALIUM DIGNITAS

Dr. Hollós János pápai prelátus fordítása

előmozdítani, bízva abban. Hogy ehhez megkapjuk a katolikusok segítségét. A bennszülött papok munkássága, mivel azt megelőzőbben nyújthatják és szívesebben fogadják, sokkal eredményesebb, amint azt kissé bővebben kimutattuk az előző évben kiadott körleveleinkben a keletiek számára Indiában létesítendő papi kollégiumokról.

Az ifjúság vallási képzésének gondját ilyenképpen megoldva, valóban növekedni fog a keletieknél a teológiai és biblikus tanulmányok értéke, érvényesülhet a régi nyelvek tanulmányozása éppúgy, mint az újabbak iránti érdeklődés. A tanításnak és irodalomnak megbecsülése, amelyekben az Atyák és íróik bővelkedtek, a közjó számára szélesebben elterjed, azzal a fölöttébb óhajtott következménnyel, hogy a katolikus papság műveltségének és feddhetetlen példája dicséretes fénye miatt a különvált testvérek hajlamosabbak lesznek ennek az anyának ölelését keresni.

Ha pedig a papság rendjei lelkiületükben összekapcsolják a tanulmányokat, cselekvést a valóban testvéri szeretettel, úgy Isten kegyelméből és vezetésével bizonyára megérlelődik az a várva várt nap, amikor mindnyájan együttesen eljutunk a hitnek és az Isten Fia megismerésének egységére, ezáltal teljesen és tökéletesen egybekapcsolódik és összetartozik az egész test, a különböző ízek segítségével minden egyes tagnak arányos közreműködésével. Így növekszik a test és építi fel önmagát a szeretetben⁴. Csak egyedül így dicsekedhet azzal hogy Krisztus igazi Egyháza, amelyben a legalkalmasabban összefügg az egy test és egy lélek⁵.

Semmi kétségünk nincs afelől, hogy mindezeket: összesen és külön-külön tiszteletreméltó testvéreink, a pátriárkák, érsekek, bármely keleti rítusú katolikus püspökök, egyrészt az Apostoli Szék és irániunk tanúsított vallásosság folytán, másrészt egyházaik iránti gondoskodásuk miatt teljes tisztelettel és engedelmisséggel fogadják, és szorgalmasan fáradoznak azon. hogy ezeket minden érintett fél teljes mértékben elfogadva megvalósítsa.

Azoknak az eredményeknek bősége pedig, amelyek ennek nyomán kívánhatók és joggal várhatók, nagymértékben azok működéséből fakad, akik személyünket képviselik a keresztény Keleten. Ezért az apostoli delegátusoknak legelső sorban azt ajánljuk, hogy azoknak a népeknek őseiktől áthagyományozott intézményeik iránt keltő tisztelettel viseltessenek. A pátriárkák tekintélyét az őket megillető megbecsüléssel tiszteljék, tiszteletérő! gondoskodjanak, és az irántuk teljesített kötelességeikben az Apostol tanácsát váltsák valóra: előznének meg egymást a tiszteletben⁶. A püspökök, papság és nép iránt gondoskodó és jóakaró lelkiületet tanúsítsanak, teljesen ugyanazt a lelket hordozván magukban, amely János apostoli vezette, amikor az Apokalipszist adta a hét egyháznak. amelyek Ázsiában vannak, azt az üdvözlést írva: „Kegyelem nektek és békesség attól, aki van, és aki volt és aki eljövendő”⁷. Minden cselekvésükben olyannak mutassák magukat, mint akik méltó hírnökei és követői a szent egységnek a keleti egyházak és a római között, amely ennek az egységnek és szeretetnek központja. Ehhez hasonlóan érezzenek, hasonlóan működjenek, buzdításunk és parancsunk szerint a latin papok, akik ezeken a vidékeken kiváló munkát végeznek a lelkek örök üdvösségére, a római pápa iránti vallásos engedelmisséggel munkálkodva, mert akkor Isten bőséges eredményi ad számukra.

⁴ Ef 4,13-16

⁵ uo. 4,2-4

⁶ Róm 12,10

⁷ Jel 1,4

ORIENTALIUM DIGNITAS

Dr. Hollós János pápai prelátus fordítása

Amit tehát ezzel a levéllel elhatároztunk, kijelentettünk és szentesítettünk, azt akarjuk és parancsoljuk, hogy minden érintett sértetlenül megtartsa, és ahhoz se megjegyzést ne fűzzön, sem vitát ne indítson róla, se ne gyengítse, semmilyen, akár kiváltságos okból bőrszín vagy név alapján, hanem legyen ennek teljes értékű és csorbítatlan eredménye. Nem lehet akadály ebben az általános vagy tartományi zsinatokon kiadott Apostoli Konstitúció, sem bármely más szilárdsággal megerősített szabályzat vagy előírás. Mindezeket éppúgy, mintha szóról szóra lennének idézve ebben a levélben, az előbbiek hatása miatt különlegesen és kifejezetten eltöröljük és eltöröltnek tartjuk, egyéb, bármilyen ellentétes intézkedéssel együtt.

Azt akarjuk pedig, hogy ezeknek a leveleknek nyomtatott példányai is, a jegyző keze által aláírva és egyházi méltóságban levő férfi pecsétje által megerősítve, ugyanolyan hitelesek legyenek, mint amilyenek ezek a levelek.

Kelt Rómában, Szent Péternél, az Úr megtestesülése 1894 évében, november 30-án, pápaságunk tizenhetedik évében.

XIII. Leó pápa